

J&T 98

Famózní rok 2019 pro akcie. Ale co dál?

Indexy hlavních světových burz si připsaly v loňském roce zhodnocení mezi 20 až 30%. Je vůbec možné, aby tato krasojízda pokračovala?

strana 5

Ohlédnutí za fondy J&T Banky

Paleta fondů J&T představuje fondy s různým poměrem výnosu a kolísavosti. Jak se jim v loňském roce dařilo?

strana 6

Schovejte se před zimou do tropů

Dejte vale zimním plískanicím a pošmourné obloze. Tipy, kam vyrazit za sluncem, přináší J&T Concierge.

strana 12

Tomáš Rampula: Digitalizace osobní kontakt klienta s poradcem nenahradí

V lednu nastoupil do J&T Banky na pozici ředitele Externího prodeje. „Když banka nemá prakticky žádnou pobočkovou síť a zároveň chce svoje produkty dostat ke klientům, použije logicky tento efektivní prodejní kanál,“ vysvětluje.

strana 10

Proč umění ?

Musí být umění krásné?

Můžeme se smát v galeriích? A může si umělec skutečně dovolit úplně všechno? Na otázky odpovídá hravá kniha z edice Magnus Art od J&T Banky.

strana 24

Aukční rok 2019

Hned dvakrát se v loňském roce přepisovaly absolutní historické tabulky českého aukčního trhu. Prodej díla Františka Kupky trhnul rekord.

strana 22

Situace s Čínou se uklidňuje. Vyhrotí se nyní vztahy USA s Íránem?

V průběhu prosince panovala na akciových trzích pozitivní nálada, která byla podpořena především blížícím se podpisem obchodní dohody mezi USA a Čínou a rostoucími šancemi na řízený odchod Velké Británie z Evropské unie. Vstup do nového roku však přinesl vyhocení vztahů mezi USA a Íránem.

V otázce obchodních vztahů USA a Číny bylo zásadní to, že k 15. prosinci nedošlo k uvalení nových cel na spotřební zboží z Číny, jak bylo původně plánováno. Následně, v druhé polovině měsíce, se začaly objevovat informace o blížící se dohodě na takzvané fázi 1, která by měla být podle posledních zpráv podepsána 15. ledna.

Předčasné parlamentní volby ve Velké Británii podle očekávání přinesly drtivé vítězství Konzervativní strany s dosavadním premiérem Borisem Johnsonem. Přesvědčivé vítězství a jasná parlamentní většina Konzervativců, kteří měli předvolební heslo Dotáhneme brexit (Get brexit done), zvyšují šance, že skončí dvouleté přešlapování na místě, parlament schválí výstupní dohodu a Británie na konci ledna opustí EU.

Zasedání centrálních bank (Fed a ECB) tentokrát nic nového nepřineslo. „Za zmínku stojí jen plá-

novaná změna strategie ECB, která se s nástupem nové šéfkyně chce více zaměřit na otázky týkající se životního prostředí,“ uvádí hlavní ekonom J&T Banky Petr Sklenář.

byl i evropský Stoxx Europe 600 s 2% růstem v prosinci, 23% růstem za celý rok 2019 a také pouze se dvěma měsíci v červeném.

+29%

růst indexu S&P 500
za celý rok 2019

INDEXY V ČÍSLECH

Přetrvávající pozitivní nálada se projevila i do dalšího růstu indexů. Široký americký index S&P 500 přidal v prosinci téměř 3%, za celý rok zaznamenal růst o 29% a pouze dva ztrátové měsíce. Podobně na tom

Pražská burza zachytila prosincový optimismus (index PX +3,2%), z pohledu celého roku za zmíněnými indexy zaostala (+13%). Za tím je především slabší výkonnost (bez započtení dividend) ČEZu (-4,8% r/r) a Komerční banky (-2,1% r/r), což jsou tituly s vysokou váhou v indexu.

MÍRNÝ NÁRŮST VÝNOSŮ

Americká výnosová křivka u dluhopisů vzrostla o 5–15 bodů, na delším konci téměř o 20 bodů, a výnosová křivka se stala nejstrmější za poslední rok a půl. Výnos 10letého dluhopisu se na závěr prosince držel poblíž 1,9%. Kreditní prémie v USA v prosinci opět mírně klesly a dostaly se na hranici 1,5letých minim.

Ve většině eurozóny výnosy vzrostly o 10–20 bodů, výnos 10letého dluhopisu Německa se poprvé od konce května dostal na (-0,20%). Kreditní prémie v Evropě mírně poklesly a jsou nejnižší za poslední rok a půl.

Dluhopisové výnosy ve střední Evropě následovaly globální vývoj a vzrostly o 5–15 bodů. Česká výnosová křivka vzrostla o 15–25 bodů a zůstává plochá poblíž úrovně 1,6%, tj. hluboko pod úrovní sazby ČNB (2T repo 2,00%).

Upozornění / Informace a propagační sdělení uvedené v J&T NOVINÁCH nejsou analýzami investičních příležitostí ani investičními doporučeními, nejsou ani veřejnou nabídkou na koupi či úpis investičních nástrojů ve smyslu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, stejně tak nepředstavují nabídku k nákupu či prodeji investičních nástrojů. Výkonnost v minulosti ani očekávaná výkonnost v budoucnosti nejsou spolehlivým ukazatelem skutečné budoucí výkonnosti. Očekávaná budoucí výkonnost je založena na předpokladech, které nemusí nastat. Investoři jsou povinni se o výhodnosti investic do jakýchkoli investičních nástrojů rozhodovat samostatně, a to na základě náležitého zvážení ceny, případného nebezpečí a rizik, jejich vlastní investiční strategie a finanční situace. S investováním je spojeno riziko kolísání aktuální hodnoty investované částky a výnosů z ní a není tak zaručena návratnost částky původně investované. Pro kalkulaci čistého výnosu musí investor zohlednit poplatky placené dle platného ceníku. Zdanění závisí na osobních poměrech investora a může se měnit. Na www.jtbank.cz jsou zveřejněny dokumenty podrobně popisující charakter, výhody a rizika související s produkty (prospekt, statut, klíčové informace pro investory,...) a informace o pobídkách ve vztahu k poskytování investičních služeb Bankou.

Vydává J&T Banka, a. s. / editor: Monika Veselá / kontakt: jtnoviny@jtbank.cz / www.jtbank.cz

„Centrální banky uvolnily měnovou politiku, trh pomalu hledá další směr a vyčkává na další kroky. Nejpravděpodobnější je opět mírný nárůst výnosů a mírně strmější křivka,“ predikuje Petr Sklenář.

veškeré změny, které v energetice probíhají, v boji proti klimatickým změnám, snižování emisí uhlíku a současně jako řešení k rostoucím cenám nových jaderných zdrojů, které je činí nerentabilní, a tak ne-

sledním měsíci roku ztratily 0,8 % na 509,50 Kč. Za celý rok pak titul odepsal 5 % a výrazně tak zaostal za indexem evropských utilit (+25 %).

Na začátku prosince společnost oznámila zrušení dosavadního akciového opčního programu pro management společnosti, který bude nahrazen novým systémem výkonnostních odměn. Tento systém bude založen na vývoji ceny akcií společnosti (plus vyplacená dividenda) v každém roce a následně porovnání s vývojem akcií společností v indexu STOXX Euro 600 Utilities. Dosavadní opční program byl často předmětem kritiky a změnu, která více motivuje management brát v úvahu zájmy akcionářů, vnímají analytici pozitivně.

Na konci roku vypršela opce na zrušení prodeje uhelné elektrárny Počerady. Ta tak přejde na začátku roku 2024 do vlastnictví společnosti SEV.en Energy za 2 mld. Kč. Nevyužití opce již naznačovala předchozí vyjádření managementu, podle kterého pro ČEZ není výhodné provozovat elektrárnu, kam nedodává vlastní uhlí. Dalším důvodem prodeje je rostoucí tlak na omezování využívání uhlí v souvislosti s přechodem na bezemisní ekonomiku.

Akcie ČEZu se již několik měsíců pohybují ve velmi úzkém pásmu

období 2020 až 2021 vyplývá, že obdobný vývoj by mohl přetrvat i v dalších letech,“ dodává Michal Šnobl.

AVAST SLAVIL PRIM

Zamínku určitě stojí také akcie Avastu, které rostly rekordní šestý měsíc v řadě a dostaly se v průběhu prosince na nová maxima nad 460 pencí za akcii. Avast tyto rekordy navíc hned po Novém roce rozšířil na nové historické maximum 474,6 GBP. Výkonnost za prosinec činila +1,1 % na 453 pencí (či +4,5 % na 140 Kč v Praze). Za celý rok 2019 Avast přidal 67 % v librách (či 72 % v korunách, po připočtení dividendy dokonce 77 %) a stal se tak nejvýkonnějším titulem pražské burzy v loňském roce.

\$1520

cena zlata se v prosinci poprvé od září vrátila na dosah této úrovně

KONEC ROKU BYL PRO KOMODITY PŘÍZNIVÝ

Prosinec byl obecně pro komoditní trhy příznivý a široké indexy si připsaly zisky 5–7 %, což byl pro ně nejlepší měsíc od ledna. Solidní růsty si v prosinci připsaly všechny sektory. Obecně komoditám pomohl dobrý sentiment na trzích a mírné oslabení dolaru. Nejvyšší růsty si v prosinci připsaly energie (9 % m/m). Cena ropy pozvolna rostla téměř třetí měsíc v řadě a trendově se dostala na nejvyšší úroveň od poloviny května – Brent (66 USD), WTI (61 USD). Drahé kovy v průměru meziměsíčně přidaly 4 %, cena zlata (4 %) se poprvé od září vrátila na dosah 1520 USD. Pozitivní vývoj měly i technické kovy (3 %), cena mědi (5 %) se vyhoupla na 7měsíční maxima (2,80 USD/lb.) Zemědělské plodiny v průměru přidaly přes 4 %.

Za celý rok 2019 široké komoditní indexy přidaly 8–18 % (v závislosti na váze ropy), což byl nejlepší výsledek za poslední 3 roky.

Podle Petra Sklenáře bude krátkodobý výhled ovlivněn sentimentem, který umocňuje zvýšené geopolitické napětí na Blízkém východě (Írán), což se nejvíce týká cen zlata a ropy. Důležitým faktorem pro ceny komodit zůstává vývoj kurzu dolaru.

PLYN MÁ VELKÝ POTENCIÁL

V evropském rozměru bude hrát v energetice stále větší roli zemní plyn. Ten se nyní jeví v Evropě jako klíčová energetická komodita minimálně pro celou další dekádu. Ukazuje se jako překlenovací řešení pro

realizovaná, popřípadě jen obtížně s podporou národních vlád.

Plyn jako komodita má potenciál v decentralizaci, skladování energie, ale i výrobě elektřiny a tepla ve velkých elektrárnách. Plyn v tomto směru splňuje klíčovou definici moderní energetiky a současně skýtá ideální možnosti v ní probíhající změn. V porovnání se zbytkem energetických zdrojů má plynová elektrárna poměrně nízké investiční náklady s nízkým rizikem. To je výhoda, která opodstatňuje případně vyšší provozní náklady.

Plyn jako komodita má potenciál v decentralizaci, skladování energie, ale i výrobě elektřiny a tepla ve velkých elektrárnách.

„Také evropská infrastruktura této komoditě nahrává. Rozvíjí se nejrychleji ze všech a umožňuje nejen diverzifikaci z různých zemí a kontinentů původu, ale také stabilní cenovou hladinu. Nově v Evropě přibude plyn z Ruska prostřednictvím NordStream2 a TurkStream. Do Evropy začne putovat i plyn z Izraele. O nic menší vliv má a bude mít dovoz plynu ve zkapalněné formě nejen z USA,“ konstatuje Michal Šnobl, energetický poradce J&T a minoritní akcionář ČEZ.

ČEZ MĚNÍ OPČNÍ PROGRAM PRO MANAGEMENT

Z cenných papírů se jako první podíváme na akcie ČEZu, které v po-

s minimální volatilitou, což svědčí o tom, že je titul mimo zájem investorů. Z fundamentálního pohledu se rostoucí ceny elektřiny, za které ČEZ prodává, budou stále více a více promítat do růstu zisku a dividendy, na druhou stranu poptávka po akciích může být ovlivněna trendem odklonu některých institucionálních investorů od uhelné energetiky a relativně širokou nabídkou dividendových titulů v rámci pražské burzy.

„V roce 2020 by však rostoucí ceny elektřiny mohly po delší době potěšit akcionáře ČEZu. Již druhý rok za sebou poroste díky nim provozní zisk společnosti a dá se očekávat i vyšší dividenda než ta vyplacená v roce 2019. Z výhledů cen elektřiny pro

Akcie Avastu byly těsně před Vánoci zařazeny do indexu Stoxx Europe 600.

Akcie Avastu byly těsně před Vánoci zařazeny do indexu Stoxx Europe 600. Informace byla známa již od začátku měsíce. Zařazení do indexu je pro akcie společnosti pozitivní vzhledem k tomu, že Avast doplňovali do portfolií správci fondů, které kopírují akciové indexy. „Další podporou pro Avast byla podle nás pozitivní nálada na londýnské burze po drtivém vítězství Konzervativní strany ve volbách a odpadnutí rizika tvrdého brexitu,“ zmiňuje Petr Sklenář. V prosinci pokračovali někteří členové představenstva Avastu v prodeji akcií, ale podobné zprávy bylo možné sledovat již předcházející měsíce a ty neměly na kurz akcií výrazný vliv. Částečné odprodeje akcií z akciových odměn se dají po prudkém růstu ceny na burze předpokládat.

Růst ceny akcií Avastu v prosinci již zvolnil oproti prudkému růstu na podzim. Analytici J&T Banky očekávají, že tento trend bude pokračovat. Podzimnímu růstu podle nich pomohly dobré výsledky za třetí kvartál roku 2019 a zvyšování cílových cen od některých brokerů, odpadnutí rizika tvrdého brexitu a doprodej podílů private-equity

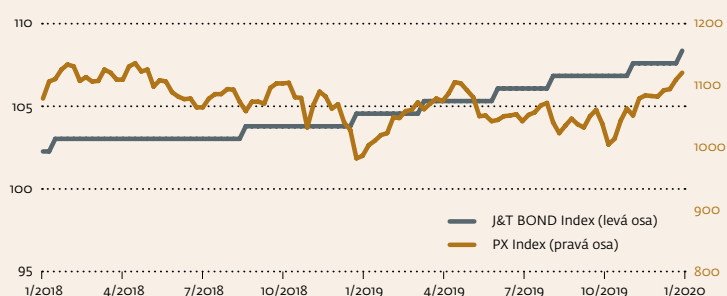
Z finančních trhů...

data platná k 7. 1. 2020

PODÍLOVÉ FONDY

	cena PL	zhodnocení za měsíc	zhodnocení za rok	zhodnocení od založení p. a.
J&T Money CZK	1,340	0,3 %	4,4 %	4,1 %
J&T High Yield MM CZ	1,531	0,4 %	4,5 %	4,6 %
J&T FLEXIBILNÍ	1,464	0,3 %	3,2 %	2,9 %
J&T Bond CZK	1,450	0,6 %	6,7 %	4,6 %
J&T Opportunity CZK	2,858	2,2 %	13,6 %	5,4 %
J&T KOMODITNÍ	0,501	2,2 %	5,2 %	-7,4 %
J&T Life 2025	1,170	0,9 %	7,1 %	2,9 %
J&T Life 2030	1,197	1,5 %	9,1 %	3,3 %
J&T Life 2035	1,201	1,6 %	9,6 %	3,4 %

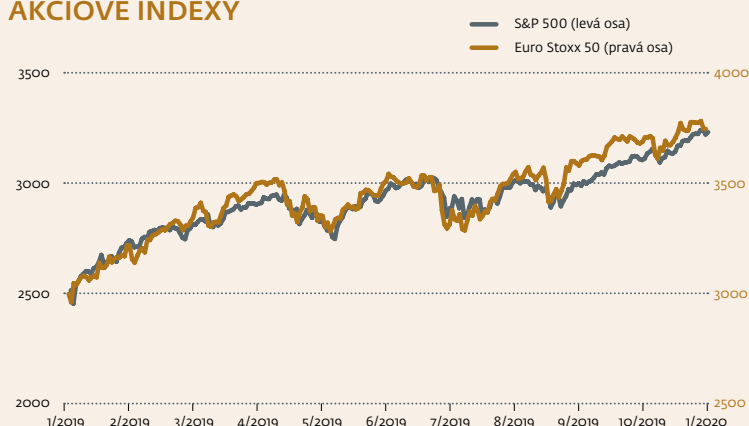
J&T BOND INDEX

STÁTNÍ DLUHOPISY

		1 měsíc	12 měsíců	5 let
ČR – 10Y	1,62	11 bp	-23 bp	106 bp
Německo – 10Y	-0,29	8 bp	-44 bp	-72 bp
USA – 10Y	1,82	1 bp	-88 bp	-17 bp

AKCIOVÉ INDEXY

SMĚNNÉ KURZY

		1 měsíc	12 měsíců	5 let
USD/EUR	1,12	-0,4 %	2,9 %	-1,3 %
CZK/EUR	25,2	1,2 %	1,3 %	-1,8 %
CZK/USD	22,6	1,7 %	-1,5 %	-0,5 %

KOMODITY

		1 měsíc	12 měsíců	5 let
Ropa (Brent) – USD/bbl	68	3,2 %	13,1 %	30,4 %
Zlato – USD/oz	1 574	6,4 %	20,9 %	28,5 %
Měď – USD/t	6 149	2,7 %	3,8 %	0,6 %

fondů. Tyto faktory by se nyní mohly vyčerpát a cena akcií více stabilizovat. Více zpráv a tím i podnětů pro pohyb ceny lze očekávat v únoru, až bude firma představovat výsledky za rok 2019 a výhled na tento rok. „Na akcie Avastu máme nadále doporučení koupit s cílovou cenou 4,30 britských liber, tedy 124 korun,“ dodává Sklenář.

LEDNOVÉ VÝHLEDY

Vstup do nového roku přinesl vyhrcození vztahů mezi USA a Íránem. Americké ozbrojené síly zabily v Iráku iránskému vysokého vojenského představitele generála Kásema Solejmáního, který byl opakovaně obviněn z organizace řady teroristických útoků v regionu. V odvěť Írán ostřeloval americké vojenské základny v Iráku. Na globálních trzích se nárůst napětí projevil pouze u zlata, které během pár dní přidalo přes 70 dolarů a po 7 letech se opět dostalo k úrovni 1600 USD. Cena ropy reagovala mírně a zůstala pod úrovní 70 USD (Brent). Kvůli globálně uvolněné měnové politice prvotní reakce finančních aktiv (akcie, dluhopisy, měny) byla velmi mírná. Další vývoj napětí na Blízkém východě bude pro finanční trhy i tak důležitý.

V Evropě se výsledková sezona pomalu rozjede až na závěr ledna.

V lednu se bude pozornost upínat k 15. lednu, kdy by měla být podepsána rámcová dohoda (tzv. první fáze) mezi USA a Čínou. Vzhledem k tomu, že v minulosti již došlo k mnoha nečekaným zvrátům, mohou informace naznačující riziko dalšího odložení podpisu přinést na trhy vyšší volatilitu.

V polovině ledna odstartuje v USA výsledková sezona za čtvrtý kvartál. Tradičně první svoje výsledky oznámí 14. ledna velké americké banky. Celkově očekávání na výsledkovou sezona jsou pozitivní. Po slabších třech kvartálech, kdy zisky firem ve třetím kvartále dokonce nepatrně klesly (-1 % r/r), by podle očekávání analytiků mělo ve čtvrtém kvartále dojít k obrátu a zisky firem v průměru vzrůst o 3,5 % při růstu tržeb

o 5 %. Pro vyznění výsledkové sezony bude důležitý i výhled firem pro letošní rok.

V Evropě se výsledková sezona pomalu rozjede až na závěr ledna. I zde analytici očekávají obrát, že po čtyřech poklesech v řadě by zisky firem měly v průměru vzrůst o 2 % a tržby o 4 %.

\$400 miliard

takovou částku
různými nástroji Fed
od září napumpoval
do systému

Lednové zasedání ECB asi bude bez překvapení. Podobně Fed na konci ledna potvrdí, že po předchozím trojím snížení sazeb letos žádnou úpravu sazeb už neplánuje. Ovšem pozornost přitahují kroky Fedu na zlepšení finanční stability. Různými nástroji Fed od září napumpoval do systému přes 400 miliard dolarů. Následně tento extrémní stimul pomohl dostat akciové indexy na nové rekordy, a to vše při minimální volatilitě. Současný program je naplánován do konce ledna a bude důležité, jaký další postup Fed zvolí. Okamžitě ukončení podpory se zdá jako málo pravděpodobné.

Stejně jako předchozí měsíce, i na začátku ledna se akciové indexy dostaly na historická či dlouhodobá maxima. Trh různým rizikovým faktorům odolává i kvůli uvolněné měnové politice, proto pro další vývoj budou důležité kroky Fedu v otázce dalšího zvyšování bilance. V druhé polovině ledna do vývoje na trzích promluví rozjezd výsledkové sezony a pokračující vyjednávání mezi USA a Čínou. Pokud nedojde k další eskalaci napětí na Blízkém východě, tento faktor by se neměl dál projevit. „Celkově je kvůli sentimentu, pokračující monetární stimulaci a pozitivnímu očekávání na výsledkovou sezona výhled na akcie neutrálně-pozitivní, a to i přes předchozí výrazný nárůst a vysoké úrovně,“ hodnotí situaci Petr Sklenář. ■

Připraveno analytiky J&T Banky

Famózní rok 2019 pro akcie. Ale co dál?

Přiznám se, že není jednoduché sednout si na začátku roku, zhodnotit uplynulý rok na akciových trzích a pokusit se predikovat, co přinese ten stávající. Ale ještě těžší mi to přijde letos. Rok 2019 znamenal pro akcie skoro samé superlativy. Indexy hlavních světových burz si připsaly v loňském roce zhodnocení mezi 20 až 30 %. Je vůbec možné, aby tato krasojízda pokračovala?

Zkusme se na to podívat trochu realističtěji. Ano, růst je to gigantický, ale nezapomeňme, že v prosinci 2018 přišel fakt silný výprodej, a tak ceny většiny akcií byly na začátku roku opravdu poměrně nízké. Když se podíváme na úroveň amerických trhů před korekcí na podzim 2018, zjistíme od té doby nárůst indexu S&P 500 přibližně o 10 %. To je pořád dost, valuace se zvýšily, ale na druhou stranu se zcela zásadně změnila jedna věc – americká centrální banka začala snižovat sazby, a to málokdo čekal. Pro akcie je to mimořádně pozitivní věc a ani letos nemůžeme čekat, že by FED sazby zvedal. K tomu ECB rozjela opětovné nákupy dluhopisů. Peněz je tedy na trhu dost, úrokové sazby nízké, státní dluhopisy tedy nesou málo nebo nic, a tak investoři vrhají peníze do více rizikových aktiv typu akcií. A tato situace se nyní na začátku 2020 zásadně od konce roku 2019 nemění.

Snižování sazeb americkou centrální bankou je pro akcie mimořádně pozitivní.

Ano, korekce může přijít. Zvlášť neočekávané situace – viz nynější útok na iránského generála v Bagdádu – akcie znervózní. Může to trvat i několik týdnů. Tak prostě přijde korekce, kterou řada investorů stejně vyhlídí. Ale podstata zůstává stejná a investoři se po výprodeji začnou vracet tam, kde nějaký výnos vidí. Třeba k dividendovým akciím.

V loňském roce jsme zásadně rozšířili nabídku našich fondů, takže můžete kombinovat sázku na smíšené fondy typu J&T Rentier (dividendové akcie + dluhopisy) nebo fond zaměřený na dividendové akcie doplněný o tituly, kde vidíme růst dividendy či buybacku v budoucnu (J&T Dividend).

ČEZ JE STÁLE ATRAKTIVNÍ

Řadu atraktivních emisí v tomto směru najdeme i na pražské burze. Pro letošní rok osobně nejvíce věřím ČEZU – tam by se měla projevit konečně vyšší dividendy s rostoucími zisky díky vyšší ceně elektřiny. V loňském roce to trh ignoroval kvůli strachu z jádra a liknavému managementu, který prostě rostoucí story trhu nenarýsoval! Letos už je management více zainteresován na vývoji akcií, takže změní se v tomto směru něco? Doufám, že ano!

AKCIOVÉ SUPERSTARS

Vrátím-li se ještě k loňskému roku, jízda na některých akciových titulech byla opravdu impozantní. To se zřejmě opakovat nebude. Třeba Apple, na začátku 2019 zašlapaný do země, nabral cestu nahoru a nový modelový rok s iPhone 11, představeným v září, katapultoval cenu od 200dolarové hranice k úrovni 300! Technologické tituly frčely, dohoda mezi USA a Čínou je na spadnutí, to těmto akciím taktéž pomohlo. Superstars jako zmíněný Apple, Facebook, Microsoft či Amazon prostě vytáhly indexy na nové rekordy.

NA CO VSADIT LETOS?

Americké akcie mají z tohoto pohledu asi to nejlepší za sebou. Na dru-

hou stranu, málokdy rostou jiné akciové trhy, když se nedaří americkým akciím. Můj názor je, že americké akcie se ještě letos posunou nahoru, ale nebude to tak dramatické jako loni. Proto více sázíme na akcie domácí (ČEZ, Avast), valuačně jsou pro nás zajímavé vybrané britské akcie (Glaxo, Centrica, Imperial Brands), atraktivní nacenění mají nadále ruské akcie (např. Severstal) a očekáváme pozitivní flow do čínských titulů.

Můj názor je, že americké akcie se ještě letos posunou nahoru, ale nebude to tak dramatické jako loni.

Křišťálovou kouli nemám, ale vstupuji do roku 2020 s mírným optimismem, připraven s hotovostí na doplnění pozic našich portfolií, pokud by došlo ke korekci na finančních trzích. Stále platí to, co jsem psal i loni – použijeme selský rozum na hodnocení situace, a i když se to v danou chvíli nezdá a trh může jít nějakou dobu proti nám (vám). Nic lepšího než právě selský rozum a trochu toho štěstíčka k tomu nevymyslíme!

Michal Semotan
Portfólio manažer
J&T Investiční společnost

Na co vsadit letos?

Americké akcie mají to nejlepší za sebou, dařit se jim bude i nadále, ale nebude to taková jízda. Zaměříme se proto více na akcie domácí (ČEZ, Avast), valuačně jsou zajímavé vybrané britské akcie (Glaxo, Centrica, Imperial Brands), atraktivní nacenění mají nadále ruské akcie (např. Severstal) a pozitivní flow očekáváme také od čínských titulů.

Akciové superstars 2019

Technologické tituly frčely, akcie Apple, Facebook, Microsoft či Amazon pak prostě vytáhly indexy na nové rekordy.

Ohlédnutí za fondy J&T Banky

Investice do fondů v posledních letech nabízejí velmi zajímavý výnos. J&T Banka jejich portfolio stále rozšiřuje, aby si klienti mohli vybrat nejvhodnější kombinaci výnosu a kolísavosti investice. Pojďme se podívat, jak se fondům v loňském roce dařilo.

PODNIKOVÉ DLUHOPISY PROFITOVÁLY Z POZITIVNÍ NÁLADY

Investiční prostředí pro podnikové dluhopisy bylo v roce 2019 velmi příznivé. Ekonomická aktivita se udržela na slušné úrovni v USA. Evropu a některé rozvíjející se ekonomiky negativně ovlivnila konfrontační Trumpova politika v zahraničním obchodě. Ve druhém pololetí razantně vstoupily do hry centrální banky a podpořily důvěru trhů

zvýšili jsme postupně míru rizika, se kterou fond pracoval," popisuje strategii portfolio manažer Martin Kujal. Fond dosáhl v roce 2019 zhodnocení téměř 6,5 % a vysoce tak překonal předpoklady.

Vysoký dosažený výnos z investic za rok 2019 logicky vede k nižšímu reálně dosažitelnému (očekávanému) výnosu v budoucnu. Celkově se střednědobý čistý výnosový potenciál fondu J&T Bond nyní pohybuje mezi 3,3–3,5 %.

+6,5 %

takového zhodnocení dosáhl
J&T Bond za rok 2019

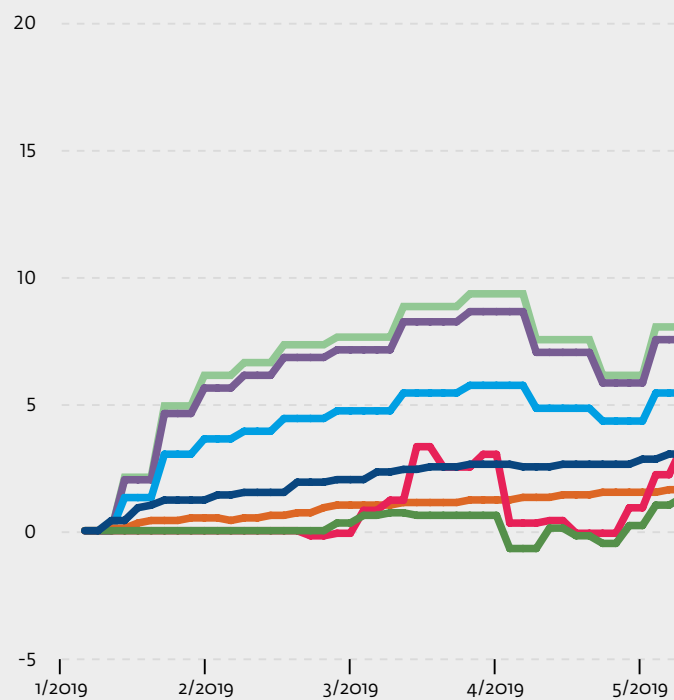
v tzv. hladké přistání. V momentu, kdy investoři uvěřili, že v nejbližší době nedojde k recesi, ale bude se spíše jednat jen o zpomalení aktivity, vedly nízké krátkodobé úrokové sazby k přesunu peněz do riskantnějších a zároveň výnosnějších investic. Podnikové dluhopisy z této situace profitovaly.

J&T Bond kombinuje investiční svět J&T a high yield dluhopisy na zahraničních trzích. „Rizika obchodních válek a recese nás vedla zpočátku spíše k opatrnějšímu přístupu k investování, kdy jsme měli na zřeteli ochranu kapitálu pro případ, pokud by se zhmotnily nepříznivé ekonomické scénáře. Jakmile největší hrozby pominuly a centrální banky daly jasně najevo svou podporu,

Fond pro veřejnost J&T Money se zaměřuje v koncentrované podobě na dluhopisy – investiční myšlenky finanční skupiny J&T. Větší část těchto dluhopisů drží privátní investoři do splatnosti, což relativně snižuje jejich kolísavost ve srovnání s instrumenty, které drží především institucionální investoři. Ačkoli je fond ovlivňován obdobnými tržními faktory jako J&T Bond, je jeho citlivost vůči těmto vlivům nižší. Celkově fond dosáhl v roce 2019 zhodnocení cca 4 % při nadále velmi nízké kolísavosti.

Výnos do splatnosti portfolia fondu J&T Money v kombinaci s efektem zajišťování měnového rizika přesahuje hranici 4 %, což po zahrnutí vnitřních nákladů fondu znamená

VÝKONNOST FONDŮ 2019–2020

čistý střednědobý výnosový potenciál 2,8–2,9 % ročně. „Nadále tak platí, že vnitřní výnosový potenciál fondu J&T Money je o něco nižší než u fondu J&T Bond, což je vykoupeno očekávanou nižší kolísavostí,“ dodává Martin Kujal.

Fond pro kvalifikované investory J&T High Yield Money Market kombinuje dluhopisy a směnky z investičního světa J&T a dalších firem z našeho regionu. Výnos do splatnosti portfolia činil ke konci roku 4,3 %, modifikovaná durace byla 1,6. Za rok 2019 vykázal fond zhodno-

cení 4,4 %, čímž překonal výhled ze začátku roku. Vzhledem k výnosu do splatnosti se potenciál fondu pro dalších 12 měsíců pohybuje v rozmezí 3,5–4 %.

ZAJÍMAVÉ ZHODNOCENÍ U KONZERVATIVNÍCH DLUHOPIŠŮ

Pro ceny konzervativních dluhopisů byl loňský rok příznivý. Již od začátku roku sláblo odhodlání americké centrální banky dále utahovat měnové podmínky. V průběhu roku

donutilo ochlazení ekonomické aktivity centrální banky ke kompletnímu obratu. Pokles krátkodobých úrokových sazeb se přenesl i na delší splatnosti a vedl v roce 2019 k velmi zajímavému zhodnocení dlouhodobých konzervativních investic.

Fond J&T Flexibilní dluhopisový se zaměřuje na konzervativní investice do střednědobých státních dluhopisů a také podnikových bondů převážně s investičním ratingem. „Na začátku roku jsme byli zainvestováni velmi konzervativně. Během druhého čtvrtletí jsme navyšovali úrokové riziko směrem k neutrální úrovni. S tím,

lepších zhodnocení za uplynulé roky. Nízká výchozí úroveň po výprodejích z prosince 2018 samozřejmě tento růst zvýraznila, ale akcie rostly především díky změně sentimentu v oblasti úrokových sazeb.

Fond J&T Opportunity CZK vydělal investorům 18,81 % a před koncem roku dosáhl své nové maximální hodnoty. „Nadále se soustředujeme na domácí region a významné domácí tituly, nejsilnější pozice ve fondu tvoří akcie společností ČEZ, Moneta a Avast. Zároveň naše portfolio doplňují vybrané akcie z celého světa, kde vidíme výraznou investiční

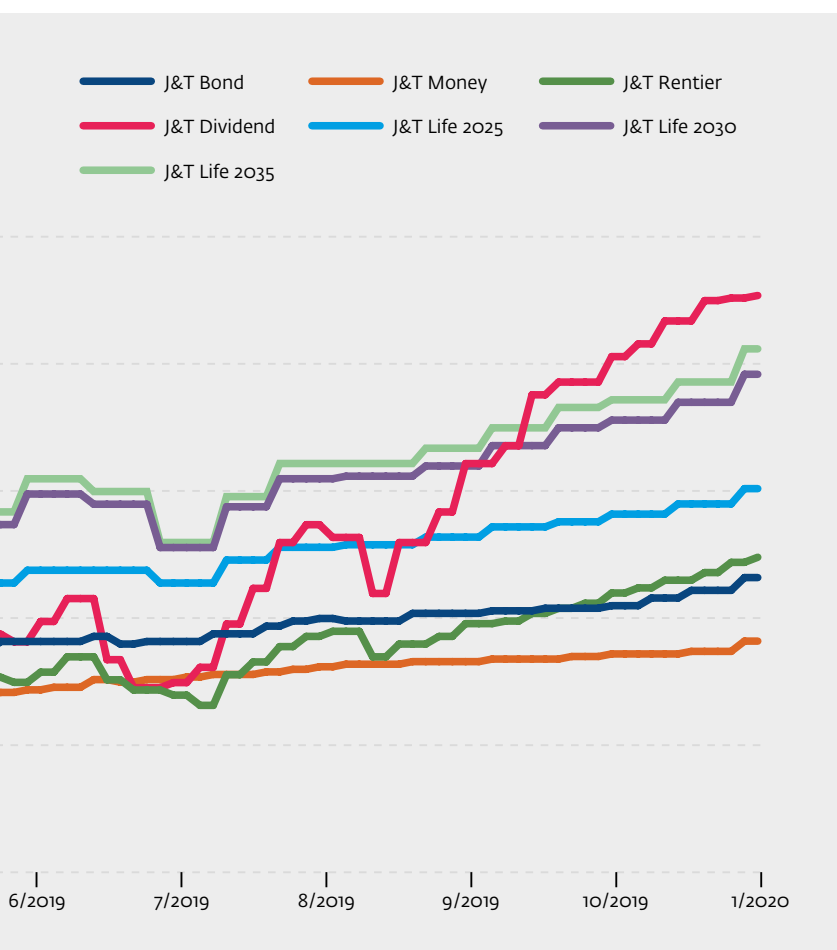
či buybacku. Od svého vzniku zhodnotil fond své portfolio o 17,22%! Objem majetku ve fondu na konci roku 2019 přesáhl 230 milionů Kč, zainvestovanost portfolia činila lehce pod 85%, brutto dividendový výnos portfolia pak přesáhl 5,20%.

SMÍŠENÉ FONDY PŘÍPSALY DVOUCIFERNÉ VÝNOSY

Rok 2019 byl pro riziková aktiva velmi úspěšným poté, co si většina trhů připsala dvouciferné výnosy. Výrazně posílily nejen akciové, ale i komoditní trhy. Dařilo se i alternativním aktivům, jako jsou konvertibilní dluhopisy, realitní investiční trusty nebo zlato.

Navzdory relativně nižšímu podílu čistě akciových instrumentů si fondy J&T Life vedly lépe než většina obdobně zaměřených konkurenčních fondů. „V roce 2020 očekáváme kladné, ale na rozdíl od loňského roku pouze jednociferné nárůsty fondů J&T Life, a to především kvůli nízkým výnosům na dluhopisech a vyššímu ocenění akciových trhů,“ dodává Marek Janečka.

V nabídce J&T Banky přibyl od 18. 3. 2019 smíšený fond J&T Rentier. Dluhopisové portfolio je spravováno známou strategií J&T Bond. V rámci akciové části je kladen důraz na diverzifikaci a při hledání investičních příležitostí je každý titul

jak slábla ekonomická data v Evropě, jsme prodlužovali postupně duraci ještě dále a zároveň jsme udržovali nízké kreditní riziko. To jsme mírně navýšili až v závěrečných měsících roku poté, co definitivně vykristalizovala podpora centrálních bank,“ uvádí Martin Kujal. Celkově fond dosáhl zhodnocení 2,7% a splnil tak cíl překonat zhodnocení nejlepších termínovaných vkladů.

AKCIE INVESTORY POTĚŠILY

Akciové trhy v roce 2019 potěšily investory, když přinesly jedno z nej-

příležitostí a ve středoevropském regionu ji nenajdeme – především jde o technologické tituly, ale i například komoditní společnosti,“ konstatuje portfolio manažer Michal Semotan. Ke konci roku bylo více než 25 % portfolia v hotovosti, aby byl fond připraven na případnou korekci předchozího růstu.

J&T Dividend zahájil svou činnost na konci března roku 2019. Zaměřil se na akcie přinášející zajímavý dividendový výnos, navíc v kombinaci s akciemi společností, kde lze teprve očekávat růst dividendového výnosu

Rok 2019 byl pro riziková aktiva velmi úspěšným poté, co si většina trhů připsala dvouciferné výnosy.

Fondy životního cyklu J&T Life zaznamenaly rovněž velmi solidní výnosy, přičemž jim pomohla právě poměrně široká diverzifikace do různých typů aktiv. „U fondu J&T Life 2025 jsme pokračovali v přesunu aktiv z rizikové do dluhopisové části portfolia. Podíl pevně úročených instrumentů tak vzrostl téměř na 70 % portfolia. I přes vysoký podíl dluhopisových aktiv si fond J&T Life 2025 připsal v roce 2019 výnos na úrovni 10 %,“ říká portfolio manažer Marek Janečka.

zkoumán primárně dle předpokladů udržet vysokou výplatu dividend. Následně je zařazení do fondu a váha stanovena na základě valuace.

Jádro portfolia tvoří necyklická odvětví. Fond měl proto ke konci roku pouze malou expozici na technologický a finanční sektor. Většinu roku činil podíl akcií 40 %, což také přispělo k nízké volatilitě, a od založení fondu do konce roku činila výkonnost 7,1 % při nárůstu aktiv na téměř 400 milionů Kč.

7,1 %

činí výkonnost fondu J&T Rentier od jeho založení v březnu 2019

U dlouhodobých fondů životního cyklu J&T Life 2030 a J&T Life 2035 rovněž začal přesun aktiv z rizikové do bezpečnější části portfolia. Tyto fondy v uplynulém roce zaznamenaly vysoké dvouciferné výnosy. J&T Life 2030 měl výnos 14,5 %, zatímco fond J&T Life 2035 se zhodnotil o 15,5 %.

U dluhopisové části vidí tvůrci fondu potenciál 4 % p. a., dividendový výnos drží u 6 % s tím, že akcie mají navíc potenciál kapitálového zhodnocení v dlouhodobém horizontu. Za aktuální situace pomalého ekonomického růstu a podpory centrálních bank budou využívat poklesy na trhu k nákupům. ■

S Magnusem do Špindlerova Mlýna

Nejznámější český lyžařský resort, který opakovaně zvítězil v anketě WSA o nejlepší lyžařské středisko v Česku, vstoupil do další sezony. Využijte své body z klubu Magnus a vyrazte do Krkonoš nejen za skvělým lyžováním.

Skiareál Špindlerův Mlýn nabízí lyžování v pěti areálech – Svatý Petr, Medvědin, Hromovka, Horní Mísečky a Labská – na 27 kilometrech sjezdových tratí. Celkem 6 lanových drah, 11 lyžařských vleků a 3 snowparky přepraví za hodinu 21 000 osob. V rámci celého skiareálu platí jednotný skipass a všechny lyžařské areály jsou propojeny pravidelnou linkou ski-busů.

CLARION HOTEL ŠPINDLERŮV MLÝN

Navštivte Clarion Hotel Špindlerův Mlýn a poznejte skvělý servis čtyřhvězdičkového hotelu, vysokou úroveň gastronomie a nadstandardní wellness služby pro ty nejnáročnější hosty.

Rodinný pobytový balíček v termínu do 31. 1. 2020 na 2 noci pro dvě dospělé osoby a dvě děti do 14,9 let ve dvou dvoulůžkových pokojích typu Superior včetně snídaně v hodnotě 10 000 Kč můžete mít se slevou 22 % za 31 200 bodů.

Pobytový balíček v termínu od 1. do 29. 2. 2020 na 2 noci pro dvě osoby a jedno dítě do 11,9 let na přistýlce ve dvoulůžkovém pokoji typu Superior včetně snídaně v hodnotě 8 267 Kč vyměníte za 24 800 bodů (sleva 25 %).

AMENITY RESORT ŠPINDLERŮV MLÝN

Resort se nachází nedaleko rušného centra města a přitom uprostřed přírody, jen pár kroků od sjezdovky Labská. Nabízí ubytování ve zbrusu novém čtyřhvězdičkovém hotelu a moderních mezonetových apartmánech a apartmánech s terasou s krásným výhledem do okolní přírody. Restaurace s prostornou terasou s krásným výhledem na vrcholky nejvyšších českých hor je tím pravým místem nejen na après ski drink.

Ubytování pro dvě osoby se snídaní na 7 nocí v pokoji Standard Double v termínu do 31. 3. 2020 v původní hodnotě 23 100 Kč získáte se slevou 15 %, a to za 78 540 bodů. ■

GOPASS)))

Nákup skipasů bez front

V areálu Špindlerova Mlýna už nemusíte stát v řadě na jízdenky na lanovku, nákup skipasů či půjčení terénních tříkolek a loděk. Vše si vyřídíte online.

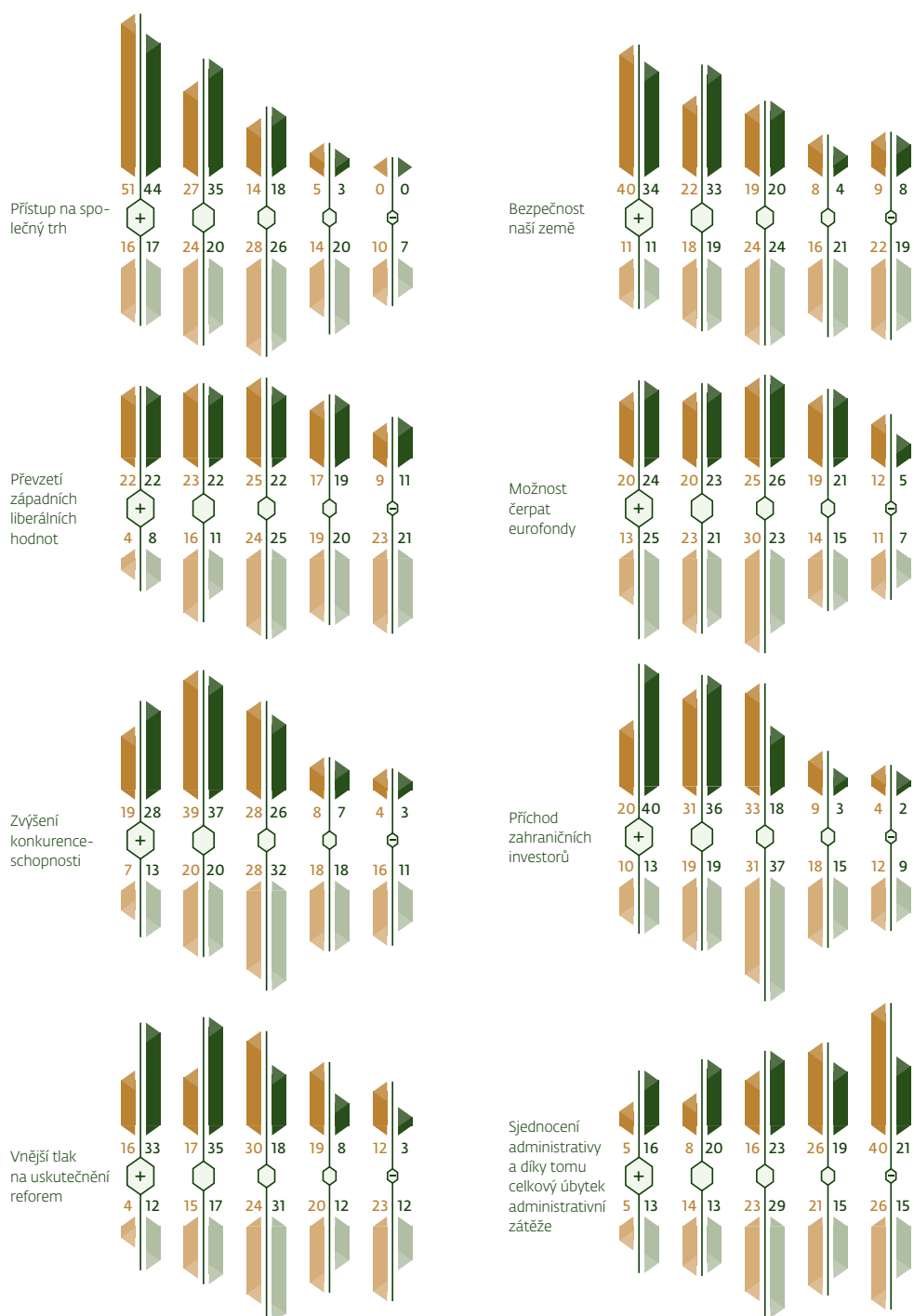
Stačí být vlastníkem GOPASS karty, kterou si zařídíte jednoduchou registrací na stránkách GOPASS. Uplatnění Magnus bodů v rámci věrnostního programu GOPASS je jednoduché. Stačí vložit vybranou službu na stránkách gopass.cz do košíku, přihlásit se do svého GOPASS účtu a následně zvolit při platbě možnost zaplatit Magnus body. Navíc za každý nákup uhrazený Magnus body získáte na svou GOPASS kartu další body tohoto věrnostního systému. A nezapomeňte, že ve Špindlerově Mlýně platí, že kdo si koupí skipas včas, může výrazně ušetřit.

Dolaroví milionáři vnímají EU pozitivně

Po patnácti letech členství v Evropské unii považují čeští dolaroví milionáři za její hlavní výhodu přístup na společný trh, přínos k bezpečnosti naší země a zvýšení naší konkurenceschopnosti. Ukázal to J&T Banka Wealth Report 2019, unikátní výzkum o chování a záměrech českých a slovenských dolarových milionářů.

PŘÍNOS ČLENSTVÍ V EVROPSKÉ UNII

ČR / SR DOLAROVÍ MILIONÁŘI VS. ČR / SR OBECNÁ POPULACE

J&T BANKA
WR
WEALTHREPORT2019

Čeští dolaroví milionáři si pochvalují také příchod zahraničních investorů a mnohem více než populace kvitují převzetí západních liberálních hodnot. S populací se shodují v mírně rezervovaném přístupu k možnosti čerpat eurofondy. Naopak na rozdíl od populace vidí přínos Evropské unie v případě vnějšího tlaku na uskutečnění reformem. Překvapivě negativně milionáři hodnotí EU v tom, zda přináší zjednodušení administrativy a snížení byrokracie.

Na Slovensku kromě přístupu na společný trh hodnotí tamní dolaroví milionáři pozitivně také příchod zahraničních investorů a reformy, které se musely učinit před a po vstupu do Unie. V hodnocení jsou i na Slovensku milionáři mnohem pozitivnější než běžná populace, která za největší výhodu považuje čerpání eurofondů, tu však milionáři vidí spíše jako nepodstatnou.

Postoj dolarových milionářů k Evropské unii lze shrnout jako střízlivý ekonomický pragmatismus nezatížený snahou politiků na Unii svádět značnou část vnitřních problémů země. ■

METODIKA PRŮZKUMU

Průzkum, který probíhal mezi červencem a zářím 2019, provedla J&T Banka ve spolupráci s agenturou Perfect Crowd.

Cílem průzkumu bylo zmapovat investiční chování a životní styl dolarových milionářů, tedy těch, jejichž disponibilní majetek má hodnotu minimálně 1 milion USD. Do průzkumu se zapojilo celkem 282 respondentů z řad dolarových milionářů (165 Čechů a 117 Slováků). Data byla sbírána pomocí on-line dotazování. Kvalitativní pohled doplnily hloubkové rozhovory s 10 respondenty (6 v České republice, 4 na Slovensku).

➕ Mimořádně významně pozitivní přínos pro naši zemi (ČR/SR) | ➖ Není žádný přínos pro naši zemi (ČR/SR)

Tomáš Rampula

Od ledna zastupuje post ředitele Externího prodeje J&T Banky. Do banky přišel ze společnosti Swiss Life Select, kde nejprve vedl produktové oddělení a posléze zastával pozici jednatele společnosti. Dříve pracoval také na bankovním dealingu Volksbank a v investiční společnosti jako portfolio manažer penzijního fondu. Je členem představenstva České asociace společností finančního poradenství a zprostředkování.

V oblasti finančního poradenství působíte dlouhá léta, jak jste se k němu dostal?

Ve financích jsem začal pracovat už během studia na vysoké škole. Tehdy probíhala kuponová privatizace a já měl možnost pracovat v investiční společnosti, kterou založilo BVV, tedy brněnské výstaviště. Tam jsem nakonec působil jako portfolio manažer penzijního fondu. Poté jsem pracoval na delaingu Volksbanky a odtud jsem se dostal do finančně poradenské společnosti AWD, kde jsem pracoval jako produktový ma-

nažer. AWD se stalo později součástí velkého švýcarského holdingu Swiss Life, což byla docela zásadní změna, a já jsem ve Swiss Life ČR působil poslední dva roky jako jednatel.

Co vás na finančním poradenství baví?

Ta šíře celého oboru. Ve finančním poradenství je třeba pracovat s mnoha produkty. Nestačí jenom akcie, dluhopisy nebo fondy. Je třeba znát podrobně životní i neživotní pojištění, penzijní, hypotéky, stavebko a další produkty. A pak je zde ob-

chod, tedy proces, jak nejlépe prodat produkt nebo službu, kterou daný poradce má v nabídce. To není vůbec jednoduché, konkurence je velká a celý obor nemá mezi veřejností zrovna dobré jméno.

Jak se za dobu vašeho působení trh s finančním poradenstvím změnil? Jaký očekáváte jeho další vývoj?

Trh se změnil totálně. Je zcela jiná legislativa, regulace je rok od roku přísnější, zcela se změnila produktová nabídka a hlavně se změnil přístup ke klientovi. Dnes průměrný

poradce realizuje 80 procent svého příjmu ze servisu. Nemyslím pouze podíl na management fee nebo pravidelné pečovatelské provize. Mám na mysli nové obchody u stávajících klientů. A to logicky mění přístup poradců. Dříve mu bouchli životko a už ho nikdy nechtěli vidět. Takhle to dnes už nelze dělat.

Bude mít poradenství v době digitální komunikace stále svůj prostor?

Digitalizace bude hrát velkou roli v budoucnosti finančního pora-

Tomáš Rampula: Digitalizace osobní kontakt klienta s poradcem nenahradí

V lednu nastoupil do J&T Banky na pozici ředitele Externího prodeje Tomáš Rampula. Zodpovědný bude za nastavení a rozvoj obchodní spolupráce s významnými distribučními partnery banky z řad finančních poradců. „Když banka nemá prakticky žádnou pobočkovou síť a zároveň chce svoje produkty dostat ke klientům, použije logicky tento efektivní prodejní kanál,“ vysvětluje.

denství. Nicméně nevěřím, že bude možné zcela nahradit osobní kontakt klienta s poradcem. Bavíme se ale pouze o takových klientech, kteří si budou moci finančního poradce zaplatit. Pro standardní retail nedává osobní finanční poradenství smysl. Pro retailového klienta dává smysl zprostředkování, tedy jednorázový prodej nějakého jednoduchého produktu. A zde již nastupují digitální technologie, které budou levnější a efektivnější než fyzická osoby zprostředkovatele.

Nechají si Češi vůbec poradit? V porovnání s obyvateli zejména západní Evropy investují stále málo.

Češi logicky investují méně než obyvatelé v západní Evropě. Ještě neměli čas zbohatnout. Ale ta doba se mění. Úspěšní podnikatelé začínají exitovat z firem, které založili v devadesátých letech, a pro svůj kapitál hledají uplatnění. Běžní občané začínají mít v penzijních fondech již dost peněz a hromadně přeskakují do dynamických strategií. Velké množství peněz se investuje do nemovitostí. Všichni budou muset přemýšlet, zda jejich struktura aktiv je skutečně ta správná, zda příliš neprodělají, pokud přijde krize, a jestli dost vydělají, když krize nepřijde.

Finanční poradenství je často spojováno s nekalými praktikami. Setkal jste se s něčím podobným za dobu své praxe?

Samozřejmě, že jsem se s tím setkal. Nejvíce problematická byla oblast investičního životního pojištění. Původně docela chytrý produkt se v některých variantách naprosto vymknul kontrole a stala se z něho past

na peníze klienta. Je docela zajímavé sledovat debatu, zda za ztrátu klienta může více obchodník, který to prodal, nebo pojišťovna, která takto nefunkční produkt vyrobila.

Co si myslíte o regulaci finančního poradenství?

Regulace se stále zpříšňuje a trh finančního poradenství se zcela jistě zkvalitňuje. Nicméně jsou zde samozřejmě oblasti, které přinesou problémy. Jsou to oblasti, které jsou však mimo regulaci ČNB. Spoření do zlata, prodej pochybných dluhopisů, forexovní roboti či některé svěřenské fondy.

Spokojen bych byl, kdybychom byli pro externí poradenské síť nejdůležitějším obchodním partnerem pro segment klientů nad jeden milion korun.

Od ledna působíte v J&T Bance v roli ředitele Externího prodeje. S jakou vizí na tuto pozici vstupujete?

Externí prodejní síť jsou v Česku velmi rozšířené. Vznikly na demopolizaci povinného ručení, vyrostly na penzijních fondech. Velmi se rozšířily na životním pojištění a třeba hypotéky jdou z 90 procent právě přes poradce. Je logické, že banka, která nemá prakticky žádnou pobočkovou síť a zároveň chce svoje produkty dostat ke klientům, tak použije tento efektivní prodejní kanál. Podle mého názoru je zde obrovský

potenciál. S tím, jak se poradenské firmy postupně zaměřují na investiční produkty, začínají se měnit i jejich klienti a poradci. K tomu vznikají přísnější regulace. Je zde velká příležitost udělat v investičních produktech dobré obchody. Bude však potřeba uspokojit poptávku poradenských firem naší nabídkou, která musí být lepší než od konkurence. Poradenské firmy poptávají kvalitní investiční produkty, zajímavé prodejní trháky, jednoduchou a fungující administrativu, digitalizaci procesů a dobré vztahy s obchodními partnery. A to jsou v podstatě i mé cíle. Spokojen bych byl, kdybychom

bankovní vkladů a podílových fondů, doplněnou tím, že J&T je a bude lídrem na trhu dluhopisových emisí. Banka již spolupracuje s poradci téměř deset let, na to chtěl bych navázat a ještě více se soustředit na ty nejvyšší kvalitu poradce. Dát jim takovou podporu, aby mohli celé investiční portfolio spravovat na jednom místě, v naší bance.

Pokud je někdo úplný investiční amatér, jak byste mu doporučil se světem investic začít?

Myslím, že skoro nikdo není úplný amatér. Skoro pět milionů Čechů má penzijní, celkem je uzavřeno tři miliony stavebních spoření, na bankovních vkladech je několik bilionů korun. Takže lidé investují. Nicméně ne vždy dokážou odhadnout správné rizika investice a potenciální výnos investice. Tedy jedinou možnou cestou, jak začít s investicemi, je sběr informací. Investovat jenom do toho, čemu rozumím, a postupně si rozšiřovat svoje portfolio o další a další investiční produkty.

Kde sbíráte inspiraci, jaké zdroje čtete nebo jak sledujete trh?

Nemám žádné investiční vzory nebo nějakého guru. Mám jen svou hlavu a svou vlastní zodpovědnost za své rozhodnutí. Můj investiční model není ničím extra zajímavý, pravidelná investice do vyváženého portfolia, penzijní, stavebko, nemovitosti. A pak taková všehochuť, protože si testuji projekty, které klientům doporučuji a na jejichž vývoji jsem se podílel. Dokážu tak mnohem lépe porozumět pohledu klienta a osobně si vyzkouším, na co vše v průběhu jeho trvání narazí. ■

Schovejte se před zimou do tropů

Dejte v ale zimním plískanicím a pošmourné obloze, v tropech je nyní tak krásně. „Abychom vám zjednodušili výběr dovolené, připravili jsme po vás tipy na osvědčené lokality a speciální zážitky,“ říká Pavlína Salaba z J&T Concierge.

Kostarika

Kostarika láká krásnou přírodou a krajinou. Příjemná je však i její celková atmosféra. Jedná se zkrátka o místo, které stojí návštěvu. Ve srovnání se sousedními státy je skutečnou oázou klidu a nejlepším místem pro bezpečné poznávání tropických oblastí.

Dlouhé pobřeží nabízí vynikající podmínky pro windsurfing, množství pláží a klima je jako stvořené pro lenošení. Milovníci vzrušení mohou nahlédnout do vroucích vulkánů, surfovat po obřích vlnách nebo se potápět s delfíny a velrybami – to vše během obyčejného všedního dne. Nakonec můžete lenořit v houpačích sítí a užívat si nezkaženého života, pura vida, což je národní výraz označující touhu prožít život beze spěchu,

zmatků a šarvátek. Kdo hledá kombinaci dobrodružství, poznání přírody a pohody u moře, měl by si Kostariku dát do svého cestovatelského plánu.

! SPECIÁLNÍ TIP

Pokud jste milovníci přírody a krásných výhledů, určitě navštivte aktivní vulkán Poás v národním parku ve středu ostrova. Procházka ve výšce 2600 metrů nad mořem s helmou na hlavě je velkým zážitkem, když vám přeje hezké počasí. Přímo na vrcholku se můžete zdržet sice jen 20 minut, ale i tak zážitek stojí za to. Největší slávu si toto místo získalo v roce 1910, kdy sopka vyvrhla sloup páry vysoký 6 kilometrů.

Dominikánská republika

Když Kolumbus se svými loděmi přeploval Atlantik, připlul nejprve na Bahamy a Kubu, teprve poté přistál na Hispaniole – ostrově, kde dnes leží Dominikánská republika. Byl nadšen krásou a nevinností tohoto rajskeho ostrova, jeho hlubokými lesy, vodopády, horami a údolím. Také obyvatelstvo bylo přátelské a vstřícné a naštěstí takovým zůstalo dodnes.

Jednu z nejnavštěvovanějších oblastí je Punta Cana. Jen na málo místech na ostrově naleznete tak krásné pláže, moře a kvalitní hotely dohromady. Věděli jste, že tyrkysová barva Karibského moře je na světě jedinečná? Je dána kombinací průzračné vody, písčitého dna, měnící se hloubky, složení solí v mořské vodě, slunečních paprsků, fyzikálních zákonů a něčeho magického, co najdete právě jen zde.

Pokud si pro svou dovolenou v Karibiku vyberete IberostarSelection Bávaro, ocitnete se v resortu přímo u nádherné pláže Bávaro, 15 kilometrů dlouhé, s bílým pískem a dokonalým přístupem do vody.

! SPECIÁLNÍ TIP

Přímo z otevřeného trucku budete mít možnost seznámit se se životem obyvatel na dominikánském venkově. Navštívit můžete plantáž cukrové třtiny a dozvědět se, jak se zpracovává. Na vlastní oči uvidíte, jak roste mnoho dalších zdejších plodin, ať už je to tropické ovoce jako mango, banány, ananas, nebo kakao a káva. Nahlédnout lze do typického domku vesničanů, kde zakoupíte čerstvě zpracovanou čokoládu, kávu nebo lesní med. Nesmíte vynechat ani výrobu doutníků. Po projížďce městem na vás na ranči ve vnitrozemí bude čekat dominikánský oběd a zastávka na koupání na pláži Macao.

Ostrov Koh Samui

Thajsko je země úsměvů, nádherných historických památek, bělostných pláží, tisíce ostrůvků, výborné kuchyně, krásných hor a džunglí. O Thajsku byly už napsány stovky stran, které tuto zemi představují ze všech pohledů – jako ráj, ale také jako peklo. Pokud do země cestujete jako dychtivý turista, opravdu tu ráj naleznete. Thajsko totiž nabízí vše, a pokud máte oči otevřené a nejste typičtí plážoví povaleči, nemůže vás země zklamat. Pro svůj pobyt zvolte ostrov Samui, který nabízí v kostce celé Thajsko a služby všech cenových kategorií.

! SPECIÁLNÍ TIP

Asi 3 kilometry od ostrova Koh Samui se nachází malý ostrov, kde dodnes není elektřina. Na něm žije místní rybář, který si říká Mr. Dam a vlastní restauraci, kterou můžete navštívit pouze na osobní pozvání. Nepočítejte s jídelním lístkem ani extra hygienickým zázemím. To však nijak neovlivňuje atraktivitu nevšedního zážitku, kdy na vlastní kůži zažijete kousek pravého Thajska a na chvíli se odtrhnete od turistického pohodlí.

Ostrov Zanzibar

Je jen málo míst v Indickém oceánu, kde se tak krásně prolíná několik kultur a náboženství jako na Zanzibaru. Ostrov kdysi patřil sultánovi z Ománu a v té době zde byly založeny dynastie řezbářů, které po staletí vyrábějí světoznámé dveře a okna z tropických dřev. Pak se stal Zanzibar zastávkou na cestách portugalských, holandských a anglických obchodníků do Asie a všechny tyto kultury měly vliv nejen na architekturu, ale i na vzdělání a politiku. Dnes je ostrov znám mnoha plážemi, z nichž některé jsou kryté korálovým útesem.

Nejkrásnější pláže na koupání jsou na severozápadě ostrova. Tam najdete i hotel Zuri, který patří bezesporu k tomu nejlepšímu na ostrově. Jen

těžko byste na ostrově hledali jiný hotel, kde vše tak příjemně ladí dohromady. Kdo má rád neokázalou kvalitu, pohodu, klid, skvělé jídlo, krásnou pláž a dokonalé bydlení, nemůže udělat výběrem ZuriZanzibar žádnou chybu.

! SPECIÁLNÍ TIP

Užijte si romantickou a hlavně tradiční africkou večeři v kouzelné restauraci přímo na moři na skalnaté „kuří nožce“. Když je příliv, dostanete se dovnitř s převozníkem. Toto magické místo, kam se vejde pouze pár stolů, můžete navštívit třeba po výletu z některé farmy s kořením, kterých je na Zanzibaru hned několik.

S nemocí motýlích křídel není den bez bolesti

V Česku žijí asi tři stovky pacientů, jejichž kůže je křehká jako motýlí křídla. Děti si kvůli tomuto onemocnění nesmějí jít hrát na skluzavku či pískoviště a po celý život je čekají i další omezení a spousta bolesti. V jejich trápení jim a jejich rodinám pomáhá sdružení DEBRA ČR, jehož spoluzakladatelkou je Alice Brychtová.

Má slovo DEBRA nějaký konkrétní význam?

Jsou to první písmena Dystrophic epidermolysis bullosa research association, což je složení latinského názvu onemocnění s významem zakládání podpůrných organizací.

Co je posláním této organizace?

DEBRA organizace jsou zakládány na celém světě. V současné době jich existuje padesát a mají společný cíl – pomoci lidem se závažným onemocněním Epidermolysis bullosa congenita (EB) neboli nemocí motýlích

křídel, jak jsme ji v Česku nazvali. DEBRA ČR tedy podporuje výlučně pacienty s nemocí motýlích křídel a jejich rodiny.

Můžete nám nemoc motýlích křídel blíže popsat?

Jedná se o vrozené dědičné puchýřnaté onemocnění kůže. Lidé s touto nemocí mají kůži křehkou jako motýlí křídla. Jejich kůže i sliznice jsou velice jemné, citlivé a lehce zranitelné. I mírný tlak či tření způsobuje tvorbu puchýřů a bolestivých, otevřených ran na kůži a sliznicích, například v dutině ústní, jícnu, trávicím nebo močovém ústrojí. Může se objevit i postižení nehtů, vlasů a zubů. Projevy této nemoci jsou velmi rozmanité, onemocnění však nijak neovlivňuje intelekt.

Děti s nemocí motýlích křídel si nemohou hrát jako zdraví vrstevníci. I hračka, skluzavka nebo hra na pískovišti jim mohou ublížit. Odřená kolena znamenají pro nemocné dlouhodobou léčbu a velkou bolest. Součástí každého dne člověka s nemocí motýlích křídel je i několika-hodinová ošetrovací procedura.

Je onemocnění vyléčitelné?

Nemoc motýlích křídel je vrozené, geneticky podmíněné onemocnění. Jeho příčinou jsou „chyby“ v genu, které naruší soudržnost kůže. Tyto „chyby“ se opakují v každé buňce těla, a nelze je proto jednoduše „opravit“ a nemoc zcela vyléčit. Díky vysoce specializované lékařské péči se však daří život nemocných výrazně zkvalitňovat.

Nemoc motýlích křídel je vrozené dědičné puchýřnaté onemocnění kůže, se kterým žije v České republice asi 300 pacientů, v Evropě pak přibližně 30 000 lidí.

Kolik pacientů postihuje?

Nemoc motýlích křídel je velmi vzácné onemocnění. V České republice s ním žije asi 300 pacientů, v Evropě je to 30 000 a na světě je známo přibližně půl milionu případů. DEBRA ČR pracuje se 167 pacienty, z toho je 85 dětí do věku 18 let.

Které služby klientům nabízíte?

Našimi aktivitami usilujeme o to, aby nemocní a jejich rodiny dokázali čelit tíživé ekonomické situaci i psychologickým a sociálním problémům, jež mohou vyplývat ze základnosti tohoto onemocnění.

Sociální pracovnice pomáhá rodinám se zajištěním sociálních dávek i se zprostředkováním dostatečného množství kvalitních ošetrovacích materiálů. Psycholožka je rodinám oporou v těžkých chvílích, které mohou být spojené s přijetím nemoci

Alice Brychtová

Spoluzakladatelka DEBRA ČR. Vystudovala speciální pedagogiku, do organizace nastoupila v roce 2008 jako sociální pracovnice, o rok později se stala její ředitelkou. V červenci 2019 předala řízení novému řediteli a nadále tu pracuje jako projektový manažer – fundraiser.

nebo zhoršením zdravotního stavu. Komplikovaný je pro nemocné například nástup do školy nebo dospívání. Třetím členem odborného týmu je nutriční terapeutka. Ta velmi úzce spolupracuje s lékaři a pomáhá pacientům při sestavování jídelníčku, který jim zajišťuje dostatek živin pro hojení ran i vývoj organismu.

Pro rodiny s nemocí motýlích křídel je velmi cenné také sdílení zkušeností mezi sebou. Proto organizujeme společné pobyty se zábavným programem pro děti i konference s odbornými přednáškami.

Nedílnou součástí pomoci je také veřejná sbírka. Ta umožňuje financovat lidem s nemocí motýlích křídel potřebný ošetrovací materiál, výživové doplňky, ozdravné pobyty u moře nebo je podporuje ve vzdělání a osobním rozvoji. Za dobu jejího

fungování bylo potřebným rozdáno 11 175 000 Kč.

Jak je to s finančním zatížením pacientů?

Pacienti potřebují ke své léčbě atraumatické krytí a další speciální materiály jako krémy či dezinfekce. Vše dohromady je velmi nákladné. Proto byl pro EB Centrum a DEBRU přímo průlomovým rok 2012, kdy se podařilo získat centralizovaný kód, díky němuž je možné značné množství potřebných materiálů pacientům předepisovat k proplacení na zdravotní pojišťovny. Přesto DEBRA stále prostřednictvím veřejné sbírky poskytuje pacientům pomoc v hrazení nákladů spojených s léčbou.

Co pacienti a jejich rodiny podle vás nyní nejvíce potřebují?

Vědomí, že nejsou na boj s nemocí motýlích křídel sami. Společné sdí-

lení a vzájemná podpora je pro naše Motýlky a jejich rodiny nejdůležitější. Dále šíření osvěty, které realizujeme společně s patronkou Jitkou Čvančarovou.

Kdo stál u zrodu české DEBRY?

Českou DEBRU založila doktorka Hana Bučková, primářka Dětského kožního oddělení Pediatrické kliniky FN Brno a přední odbornice na EB problematiku, společně s kolegyní Magdou Hrudkovou. Od roku 2007 s DEBRU úzce spolupracuje herečka Jitka Čvančarová, která je patronkou organizace a velmi se prosazuje za zviditelnění nemoci motýlích křídel. Já jsem se k těmto úžasným ženám připojila v roce 2008.

Mezinárodní organizace DEBRA funguje po celém světě. Který stát je vám největší inspirací?

Vzhledem k tomu, že jsme od samé-

ho začátku členy DEBRA International, je součástí našich aktivit i mezinárodní spolupráce. Každý rok se společně s odborníky Klinického EB Centra účastníme DEBRA kongresu, který jsme v roce 2009 pořádali i v Praze. V úplném začátku nám byla velmi nápomocna DEBRA z Rakouska, kde jsme čerpali inspiraci a zkušenosti. Každý rok máme tu čest uvítat v Klinickém EB Centru návštěvu některých zahraničních kolegů, kteří za námi přijedou na výměnu zkušeností. Spolupráce je realizována především formou zapojování našich pacientů do mezinárodních studií a výměnou zkušeností v léčbě tohoto vzácného onemocnění. V Česku připravujeme ve spolupráci s Fakultní nemocnicí Brno klinickou studii v podobě mezenchymálních kmenových buněk, která je ve schvalovací fázi. V letošním roce by měla být spuštěna.

DEBRA ČR funguje i díky podpoře Nadace J&T

DEBRA ČR poskytuje své služby a dále se rozvíjí díky podpoře dárců. Nadace J&T je jejím dlouholetým partnerem, své příspěvky směřuje zejména na podporu odborných služeb a pro dárce méně atraktivní podporu nákladů spojených s placením odborných pracovníků týmu, který poskytuje pomoc pacientům a jejich rodinám nejen formou ambulantní, ale i terénní.

DEBRA ČR je držitelem Značky spolehlivosti od Asociace veřejně prospěšných organizací ČR. Jaký význam má pro vás toto ocenění?

Držitelem značky jsme od roku 2015. Transparentnost je pro nás nedílnou součástí a jsme velmi rádi, že je tu někdo, kdo se pod naši slupku podívá za naše dárce. Transparentnost pro nás není jen líbivé slovo a marketingová strategie. V současné době jsou neziskové organizace podezřívány z nekalosti a podvodů, i proto je pro nás důležité, že jsme obdrželi značku spolehlivosti a můžeme tak populistům prokázat, že jsme důvěryhodná organizace. Ve prospěch pacientů realizujeme veřejnou sbírku, jejíž účet je transparentní – myslím, že více transparentní být už nemůžeme.

Jaké má vaše sdružení cíle pro nejbližší období?

Letos chystáme zkvalitnění námi poskytovaných odborných služeb. Chceme se více zaměřit na péči o pečující osoby, samozřejmě i na naše statečné Motýlky. Budeme hledat do týmu dalšího odborníka v podobě sociálního pracovníka s terapeutickým přesahem, který by se měl více zaměřit na práci v terénu – v přirozeném prostředí našich pacientů a jejich rodin. Velkou nadějí na zkvalitnění života by měla našim nemocným přinést již zmiňovaná klinická studie.

Co vám dělá radost a co byste organizaci přála?

Za patnáct let činnosti získala DEBRA ČR obrovské množství podporo-

vatelů, ať už z řad jednotlivců, nebo společností a firem. Za pacienty s nemocí motýlích křídel se postavily desítky známých osobností, které tak projevily nejen solidaritu s nemocnými, ale také důvěru naší charitativní organizaci.

Díky štědrosti dárců není organizace závislá na dotacích ze státního systému. Více než 70 procent příjmů tvoří finanční dary od individuálních i firemních dárců. Souvislá osvětová kampaň zajistila, že se mnozí dárce a organizátoři benefičních akcí sami ozývají s nabídkou pomoci lidem s nemocí motýlích křídel.

Nesmírně cenná je i dobrovolnická pomoc. Osobní přístup, nadšení, lidskost podporovatelů a jejich vůle

a chuť být pacientům doslova na dotek jsou neocenitelnými hodnotami, které je zařazují do velké DEBRA rodiny.

Veškerou pomoc a spolupráci nebereme jako samozřejmost a velmi si jí ceníme. Děkujeme všem, kteří společně s námi pomáhají lidem s nemocí motýlích křídel. I když působíme jako silná a stabilní organizace, bez pomoci dárců se neobejdeme. Jsme vděční všem, kteří se chtějí stát součástí naší DEBRA rodiny. Děkujeme Nadaci J&T za jejich dlouholeté partnerství!

Z celého srdce bych celé organizaci a tím i našim Motýlkům přála, aby byli i nadále obklopeni lidmi, kteří se rozhodnou svůj volný čas, sílu,

myšlenky a mnohdy i finanční prostředky věnovat společnému úsilí – pomoci lidem s nemocí motýlích křídel a jejich rodinám. DEBRA má obrovské štěstí v tom, že její nedílnou součástí vždy byli a jsou skvělí pracovníci a další osobnosti, kteří přistupují ke své práci s hlubokou úctou a pokorou, radostí a láskou. Nemocní s EB a jejich rodiny jsou pro nás inspirací a hnacím motorem v našem společném úsilí.

Naším Motýlkům bych přála, aby se onemocnění motýlích křídel dostalo do klasifikace vyléčitelného onemocnění. Aby již nebyly DEBRA organizace potřeba a děti, kterým bylo dáno do vínku toto onemocnění, mohly své životy prožít stejně jako jejich zdraví vrstevníci. ■

Tipy na výstavy

Skupina Ra: Vzkazy k přítomné hodině

Veletřzní palác, Praha, do 18. 5.

Grafický kabinet v expozici moderního a současného umění představuje v kresbě, grafice a fotografii Skupinu Ra ze sbírek Národní galerie Praha a Uměleckoprůmyslového musea v Praze. Výstava nabízí pohled na tvorbu jednotlivých členů skupiny, tedy malířům Josefu Istlerovi, Václavu Tikalovi, Bohdanu Lacinovi a Václavu Zykmondovi, ale také fotografům Miloši Korečkovi a Vilému Reichmannovi či spisovateli Ludvíku Kunderovi.

Brno předměstí Vídně

Místodržitelství palác, Brno, do 23. 2.

Nová expozice v Místodržitelství paláci přibližuje umělecké vazby mezi moravskou a rakouskou metropolí od konce 18. století do počátku první světové války. Cílem Moravské galerie bylo upravit expozici tak, aby vytvářela ucelenější obraz o fungování umění v jednotlivých epochách. Jádrem výstavy je rozděleno do čtyř tematických okruhů: od biedermeieru se přes vlnu historismu a folklorismu dostáváme až k secesnímu hnutí. Návštěvník se tu setká s velkoformátovým obrazem Jízda králů od Joži Uprky, paravánem namalovaným Alfonsem Muchou či židli Adolfa Loose. Ve speciálně koncipovaném grafickém kabinetu jsou k vidění zásadní kresby od vídeňských umělců Egon Schieleho a Gustava Klimta.

Dora Maar: Retrospektiva

Tate Modern, Londýn, do 15. 3.

Neobyčejné kouzlo obyčejného světa, ale také zcela nečekaná obrazová i významová spojení. To jsou dva významné prvky tvorby fotografky Dory Maar, jejíž retrospektivu připravila londýnská Tate Modern. Ve své kariéře se navíc věnovala také komerční fotografii (fotila módu i reklamní snímky) a výrazný vliv na ni měl také její vztah s proslulým malířem Pablo Picassem. Právě ona svými fotografiemi zachytila zrod jednoho z nejvlivnějších uměleckých děl všech dob - Picassovy Guerniky. Retrospektiva v Tate Modern ji navíc zasazuje do kontextu tehdejších uměleckých směrů.

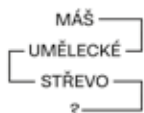
Michaël Borremans: The Duck

Galerie Rudolfinum, Praha, od 22. 1. do 12. 4.

Galerie Rudolfinum pokračuje v představování velkých jmen současného světového umění. Po loňské expozici věnované Arthuru Jafovi letošní výstavní rok zahájí Belgičan Michaël Borremans. Ačkoli je původně malíř, v jeho díle se nejprve jako inspirační zdroje zrcadlí média fotografie, filmu a videí, jejichž vytváření se postupně začal také věnovat. Přestože je v jeho díle mnohdy přítomno násilí, byť mnohdy nijak expresivně, jeho tvorba vyniká neobyčejnou krásou provedení. Výstava se otevírá 22. ledna a k vidění bude až do 12. dubna

J&T Banka, a. s. je partnerem:

Andreas Gajdošík

Andreas Gajdošík (*1992, Brno) je absolventem Ateliéru intermédií na brněnské Fakultě výtvarných umění VUT. Je členem zvukově-performativní skupiny Evropská unie. Zaměřuje se na prezentaci své tvorby ve veřejném prostoru, ať už fyzickém, nebo virtuálním. Jeho práce spočívá v intervencích do mediální sféry a sociálních sítí, tvorbě mystifikačních softwarů nebo webových stránek, a to s cílem zformovat prostor pro kritickou reflexi zavedených struktur uměleckého světa, ale také politického prostoru a jeho extrémních poloh. Skrze performance, programování nebo zvukové akce vytváří ironické a satirické komentáře usilující o změnu statu quo. Gajdošík představil svou práci v rámci nezávislé české a slovenské galerijní scény, ale také například v curyšském Cabaretu Voltaire v rámci bienále Manifesta 11 (2016).

Vítězem jubilejního 30. ročníku prestižní Chaupeckého ceny se stal Andreas Gajdošík. Do soutěže vstoupil s virtuálním projektem, kterým otevřeně kritizuje současnou politickou, ale i společenskou situaci. Získal tak finanční odměnu 50 tisíc Kč, dále 100 tisíc na realizaci výstavy nebo katalogu a šestitýdenní stipendijní pobyt v New Yorku.

„V příspěvku Andrease Gajdošíka se od metaforických přístupů k umění dostáváme k politické satirě. Andreas si vypůjčil obsah serverů iDnes.cz a lidovky.cz a vytvořil jim alternativní webové stránky, na kterých kritizuje osobnost českého premiéra

a nepřímého vlastníka těchto zpravodajských serverů Andreje Babiše. Ty stránky jsou na první pohled nerozeznatelné od originálu. Navíc je tvůrce prostřednictvím falešných profilů šířil na sociálních sítích a poté zaznamenával komentáře uživatelů,“ tak popsala vítězný projekt letošní Ceny Jindřicha Chalupceckého ředitelka Společnosti Jindřicha Chalupceckého Karina Kottová.

RADIKÁLNÍ POSTOJ

Hlavní část projektu se odehrávala zcela ve virtuálním prostoru a na výstavě Finále v Moravské galerii v Brně již je prezentován jen záznam celé virtuální akce. Svým vítězstvím

se tak Gajdošík do dějin zapsal jako jubilejní 30. držitel významného ocenění, ale také jako první vítěz Chalupceckého ceny, jehož projekt byl výlučně onlinový.

„Projekt Andrease Gajdošíka je založený na poměrně jednoduchém principu, jeho dosah skrze internet, sociální sítě, veřejnou a mediální diskusi je ale značný. Porota podpořila projekt, ve kterém autor sám nejvíce riskoval, nezůstal v bezpečném prostředí estetického vyjádření. Umění má samozřejmě řadu dalších poloh, které jsou neméně důležité a v letošním ročníku Ceny Jindřicha Chalupceckého je porotci rovněž vyzdvihli.

Podle ní se porota rozhodla ocenit přímo politicky angažovaný projekt. „V České republice dnes protestují statisíce lidí proti nepřijatelným postupům a skutečností spojeným s premiérem Andrejem Babišem a bojují za zachování a rozvoj demokratických hodnot. Považuji za důležité, aby svůj postoj jasně formulovali i umělci a umělkyně a přispěli k veřejné diskusi svým jedinečným způsobem, který nemohou nahradit média nebo zástupci jiných oborů,“

Chalupeckého cena pro kritiku dnešního světa

Společenské nálady ovlivňují současné umění. Dokazuje to také virtuální projekt Andrese Gajdošíka, letošního vítěze Ceny Jindřicha Chalupeckého, jejímž partnerem je již řadu let J&T Banka.

dodala šéfka Společnosti Jindřicha Chalupeckého.

S tím souhlasí i Anna Pulkertová, odbornice na umění J&T Banky, která je dlouholetým partnerem Ceny Jindřicha Chalupeckého. „Svět onlinu, internetu či virtuální reality dává současným aktivistickým umělcům nové nástroje, jak na problémy či kauzy, které je trápí, upozorňovat. Andreas Gajdošík tyto nástroje využívá už od svých studií v Ateliéru intermédií na brněnské Fakultě výtvarných umění VUT. Jakousi formu trollení v online světě tak vnímá jako součást umění. Nesnaží se současné palčivé otázky estetizovat nebo metaforizovat, ale vytváří pomocí programování přímé nástroje, které satiricky komentují situaci a mají přitom diváka aktivizovat a podněcovat k zamyšlení, vytvoření vlastního názoru, vytrhnutí z letargie a následnému jednání.“

VÝSTAVA POKRAČUJE

Oceněním vítěze ještě letošní ročník Ceny Jindřicha Chalupeckého zdaleka nekončí. V Moravské galerii v Brně pokračuje výstava Finále, která představuje všechny finálové projekty. Kurátorky Barbora Ciprová a Karina Kottová připravily unikátní expozici, jejímž spojovacím motivem jsou ekologie a trvalá udržitelnost. Proto celou výstavu Finále napájí solární energie.

Nápad vzešel od jedné z finalistek Marie Lukáčové, která pro cenu vytvořila komplexní instalaci včetně 15minutového videa. Dalšími technikami, které návštěvník uvidí, jsou freska (umělecký soubor Cominute Fresca), experimenty s keramikou (první zahraniční účastník ceny Baptiste Charneux) či velkoformátová malba (Pavla Malinová).

Zároveň zde můžete zhlédnout unikátní tvorbu britské umělkyně Tai Shani, která před pár dny získala prestižní Turner Prize (spolu s dalšími třemi nominovanými umělci). V Moravské galerii uvedla premiéru svého nového výpravného multimediálního projektu Tragodía, který na pozadí autobiografických prvků rozvíjí fikční příběh o rodinných vazbách a skutečných i jen hrozících traumatech.

„Tvorba Tai Shani je především plná protikladů či paradoxů: na tematické rovině se u ní setkáme stejnou měrou s motivy, jako jsou smrt, násilí či sebevražda, ale stejně tak s tématem explicitní sexuality a milostných vztahů. Umělkyně sama se zajímá o psychoanalýzu, a tak snad můžeme vyjádřit dialektiku jejích děl jako prolínání produktivního pudu života, Érotu, a destruktivního pudu smrti, Thanatu,“ říká k výstavě kurátorka Tereza Jindrová. ■

Společnost
Jindřicha
Chalupeckého

Výstava Finále
v Moravské galerii potrvá
do 21. ledna 2020.

Cena Jindřicha Chalupeckého se udílí od roku 1990 a je určena pro umělce do 35 let věku. Jejím dlouholetým partnerem je J&T Banka.

Sám bych svou práci termínem „aktivistická“ neoznačil, pro mne jde především o určitou formu realismu. Potřebě si realisticky přiznat to, v jakém místě, v jaké politické situaci, v jaké společnosti a v jakém systému nějaké umění vůbec tvořím. Rád nám to připomenu: místem je Česká republika, politickým zřízením je oligarchie, společnos-

tí jsou znovu-obživlí xenofobové a zastřešujícím systémem toho všeho je kapitalismus. Je to dominance nejúspěšnějších, kteří zapomněli na to, že jsou i jiné ctnosti než výše konta, že s vítězstvím se může pojít i sounáležitost, velkorysost a placení daní. To se však nehodí. Jako se nehodí kritika Číny nebo naslouchání zprávám vědců z mezi-

národního panelu o změně klimatu – no a tak tu máme daňové ráje, Sinoskopy a Institute Václava Klause. V této smutné současnosti se jednoduše nedokážu tvářit, že je vše v pořádku. Přál bych si mít ještě někdy ten dobový luxus – moci dělat pěkné věci, ale to už asi nikdy nepřijde. A tak tedy dělám umění, které dělám. Dříve by na něj moh-

Aktuální vítěz Ceny Jindřicha Chalupeckého se ve své tvorbě pohybuje především ve světě internetu. Svou velmi aktuální tvorbou poukazuje, že naše životy se stále více přesouvají do virtuálního prostoru, kam se tedy logicky stěhuje i umění. „V této smutné současnosti se jednoduše nedokážu tvářit, že je vše v pořádku. Přál bych si mít ještě někdy ten dobový luxus – moci dělat pěkné věci, ale to už asi nikdy nepřijde. A tak tedy dělám umění, které dělám,“ říká v upřímném rozhovoru Andreas Gajdošík, který se o výhru hodlá rozdělit s ostatními finalisty letošního ročníku.

Andreas Gajdošík: Proč je dnes aktivismus vnímán negativně?

Ve vítězném projektu jste krom jiného sledoval reakce lidí na falešné webové stránky. Překvapila vás nějaká reakce?

Překvapilo mne, že si část lidí nijak nevšimla úprav v textech ani přímo v nadpisech článků. Možná to souvisí s hektickým čtením, možná s tím, že nešlo o nic nového.

Ve vašem finálovém díle je spousta humoru, sarkasmu, satiry. Jak důležitý je humor pro vaši tvorbu i váš život?

Humor je pro mne v těchto temných časech určitou oázou. Zároveň je pro mne taky určitým nástrojem, jak přiblížit umění širší veřejnosti. Lidé na nepřijemné a nekomfortní situace, na škaredé věci často reagují smíchem, takto si alespoň můžu říct, že se smějí onomu humoru.

Pro většinu lidí, a asi i těch, kdo se o umění zajímají, je umění ve virtuálním prostoru zatím nepřilíživě probádané území. Mohl byste jim představit některé tvůrce u nás i ve světě, kteří se mu věnují?

U nás například Barbora Trnková a Tomáš Javůrek, Jiří Kremser, skupina RAF, Lukáš Kleberc. Ze světa mám rád softwarové práce Coryho Arcangela, práci skupiny Telekomunisten, projekty Mediengruppe Bitnik, ale i starší práce tvůrkyň a tvůrců net artu jako Olia Lialina, Heath Bunting a další.

Nevnímate jako svého druhu problém, že je tato oblast umění těžko komodifikovatelná, a tedy složitě vystavovatelná i prodejná?

Právě naopak! Vnímám to jako pozitivum. Se špatnou komodifikovatelností se sice nesou překrásné těžkosti prodejnosti, ale také dar snadné

distribuce a vystavovatelnosti. Těžko si dovedu představit lépe distribuovatelnou věc než software a digitální média. Snažit se je nerozdávat, nešířit, omezovat, prodávat a posléze uzavírat do trezorů mi přijde jako zločin proti jejich přirozenosti. Jako natahovat plošnou malbu na kužel. A že se to takto nemá jak prodat? No, asi tak 99 % umělkyně a umělců se uměním neživí, pravidelně neprodávají, možná neprodali nikdy, a přesto umění dělají. S tím se samozřejmě nesou strasti a leccaká životní omezení. Když ale jiní mohou být o vodě a chlebu, pak to můžu zvládnout i já. Tím samozřejmě neříkám, že umělkyně a umělci mají živořit a že současný stav je dobrý. Pouze se odmítám přiřadit k elitní menšině a nechat někde za sebou všechny své kamarádky, kamarády, bývalé spolužačky a spolužáky a spoustu dalších lidí, kteří stále aktivně tvoří uměleckou scénu. Zachránit sám sebe neřeší vůbec nic. Namísto útěku k lepšímu bych se tak chtěl zabývat a bavit především o tom, jak zajistit důstojné podmínky i pro nás ostatní, pro celý umělecký svět, nikoli jen pro hrstku vyvolených (a navíc pracujících ve správných médiích).

Je tedy vzrušující, že se díky akcím, jakou jste například podnikl vy v rámci finále Ceny Jindřicha Chalupeckého, umění přímo dotýká lidí a jejich bezprostředních životů?

Ano, je! A je vzrušující také to, že toto dovedou i díla, která se nedají koupit.

Už víte, jak naložíte s výhrou? Připravíte výstavu nebo katalog?

Finanční cenu rozdělím mezi všechny finalistky a finalisty. Výstavu ani katalog neplánuji. Výstupem bude publikace. Spokojím se s formátem PDF. ■

ly sedět termíny jako angažované nebo politické umění, dnes jej označují za aktivistické. Nevadí. Zkusme však při té příležitosti jen zavzpomínat a zamyslet se nad tím, kdy, jak, proč a komu posloužilo to, že se za posledních několik let stalo ze slova „aktivismus“ majoritou naprosto negativně vnímané označení.

Aukční rok 2019: Rekordy a vzestup online prodejů

Hned dvakrát se v loňském roce přepisovaly absolutní historické tabulky českého aukčního trhu. Nejdražším dílem prodaným na české dražbě se na jaře stalo plátno Františka Kupky Plochy příčné II s cenovkou 78 milionů korun.

Na podzim se však Kupkova abstrakce musela sklonit před olejem Praha – Pohled z křižovnického kláštera Oskara Kokoschky, který stál ještě o téměř půl milionu korun více. Přesto se loňský rok nestal rekordním z pohledu celkových prodejů, když celkové tržby aukčního trhu zaostaly proti rekordnímu roku 2017 zhruba o deset milionů.

„Je to ale minimální rozdíl, necelé jedno procento, nemluví o tom, že vycházíme jen z výsledkových listin. Opakované nabídky některých děl, která v tabulkách z posledních let figurují jako prodaná, naznačuje, že reálná čísla budou ještě trochu jiná,” připomíná Jan Skřivánek ze serveru Artplus, který se aukčnímu trhu dlouhodobě věnuje.

Dvojnásobné přepsání historických tabulek přitom podle něj nebylo překvapením. „V případě Kupky je dosažená cena v logice jeho prodejů z minulých let. Předchodí, tři roky starý umělcův aukční rekord obraz překonal o 13 procent. K vysoké ceně jistě přispělo i to, že šlo o léta nespátené dílo, které ale přitom má velice dobrou provenienci. Kokoschkův příklad je komplikovanější, protože jde o nový mezinárodní rekord za umělcovo zralé dílo, přičemž dva roky staré maximum za jiný, srovnatelný pohled na Prahu obraz překonal o 50 procent. Takto vysoký nárůst se těžko vysvětluje, jistou roli mohlo sehrát, že se v mezích výrazně zvýšil Kokoschův absolutní aukční rekord, který stoupl ze 103 milionů korun na 470 milionů korun.” ■

Rok Mikuláše Medka

Rekordní zápisy tím zdaleka nekončí. Pokud by si jediný sběratel chtěl zakoupit desítku nejdražších děl tuzemských aukcí loňského roku, musel by si připravit částku 337 milionů korun. Podle propočtů Artplus by přitom takto vysokou částku v historii nikdy nepotřeboval, a kupříkladu v roce 2018 by sběrateli stačila dokonce částka poloviční.

Autorských rekordů v roce 2019 dosáhla celá řada významných umělců v čele s Františkem Kupkou, Jakubem Schikanederem, Václavem Špálou či Mikulášem Medkem. Právě prodej Medkova obrazu Akce I (Vajíčko) se pak stal asi nejvýznamnější událostí uplynulého roku. Obraz vstupoval do jarní aukce Arthouse Hejtmánek s vyvolávací cenou 8,5 milionu korun. Nakonec se ale cena vyšplhala k neuvěřitelné částce 57 milionů korun, což je nejvyšší částka utracená za tuzemské poválečné umění.

„Způsobilo to, že na podzimních aukcích bylo nabízeno dalších šest Medkových obrazů, které se dohromady prodaly za více než 50 milionů korun. Ve třech případech šlo o díla s předchozí aukční historií. Obraz Příliš mnoho alkoholu II, který v roce 2015 prošel aukcí v Londýně, se například v prosinci prodal s nárůstem o 170 procent,” říká Jan Skřivánek. A co za téměř neuvěřitelným aukčním úspěchem stojí?

Co letošní rok?

Podle Skřivánka by letošek na českém aukčním trhu neměl být výrazně odlišný od posledních let. „Skoro každý rok očekávám, že dojde k nějakému zpomalení, a ono naštěstí nepřichází. V situaci, kdy cena deseti nejdražších obrazů představuje 24 procent celkového celoročního obratu, jde očekávat, že celkový obrat v roce 2020 poklesne. Stačí o jeden padesátimilionový obraz méně a hned to bude znát,” vypočítává. Důležitější podle něj však je, aby se udržely ceny děl, která se dnes prodávají za 1–10 milionů korun. A zde důvod k poklesu nevidí, spíš očekává, že bude přibývat milionových prodejů v segmentu poválečného umění.

Podle Pulkertové z J&T Banky by se mělo dál dařit poválečnému umění. „S nedávným odchodem významného výtvarníka Karla Malicha lze očekávat, že se na trhu začnou objevovat důležitá díla z jeho tvorby. Rovněž trend zařazování i tvorby současných umělců do aukcí bude pokračovat. Aukční síně si už několikrát ověřily, že je o tento segment rostoucí zájem. Na aukcích se tak prodávají díla od Krištofa Kintery, Jakuba Špaňhela či Ondřeje Basjuka. Stále rostoucím segmentem je také fotografie, která byla ještě před pár lety zcela upozadována,” tipuje Pulkertová. ■

„Rekordní cena obrazu Akce I (Vajíčko) vychází podle mě spíše ze sběratelského a umělecko-historického zájmu. Z ekonomického pohledu je jen obtížně vysvětlitelná. V tomto smyslu jde o ojedinělou událost, extrémní hodnotu, kterou by statistik škrtil. Určitě ale tento rekord posunul ceny ostatních Medkových děl a pomůže i růstu dalších děl poválečného umění. Nárůst o půlmiliónu až milion najednou nevypadá až tak podstatně jako ještě na počátku letošního roku,“ dodává Skřivánek.

Podle odbornice J&T Banky na umění Anny Pulkertové se již ukazuje, že sběratelé se i pod vlivem Medkova rekordu čím dál více soustředí také poválečnému umění. „Dalším z dokladů toho je například rekordní prodej díla Milana Grygara z cyklu jeho černých maleb z přelomu 80. a 90. let za 1,55 milionu korun.“ Na aukci se letos rovněž objevila krásná práce od Evy Kmentové s názvem Lidské vejce z konce 60. let, která se vydražila za 830 tisíc korun. ■

Nejdražší obrazy českých aukcí roku 2019

Pramen: Artplus.cz

78,5 mil. Kč

Oskar Kokoschka: Praha – Pohled z křižovnického kláštera

78 mil. Kč

František Kupka: Plochy příčné II.

57 mil. Kč

Mikuláš Medek: Akce I (Vajíčko)

31,7 mil. Kč

Toyen: Ráj černochoů

19,8 mil. Kč

František Kupka: Pískaři na Seině

19,4 mil. Kč

Jakub Schikaneder: Mlékařka

13,4 mil. Kč

Josef Čapek: Červený motocykl

13,4 mil. Kč

Jindřich Štyrský: Hold Picassovi

13,2 mil. Kč

Antonín Procházka: Podnos

12,5 mil. Kč

Ilja Jefimovič Repin: Burlak Kanin

Prodej přes internet

Kromě vzestupu cen poválečného umění je hlavní novinkou posledních let zejména vzestup významu

internetových aukcí. „Dosud jsme je nesledovali, ale jejich význam zjevně roste a v nižším a středním cenovému

pásmu přebírají roli, kterou před pár lety plnily kamenné aukce. Kdybychom započítali aspoň tři čtyři největší on-line aukční síně, byl by letošní rok určitě rekordní,“ vysvětluje šéfredaktor serveru Artplus.

Naopak nejsoučasnější umění se prodává především privátně v kamenných galeriích. A podle informací galeristů i tento segment roste. „Soudím, že přibývá umělců v generaci dnešních třicátníků a čtyřicátníků, kteří se prodejem svých děl dokážou slušně uživit,“ uvádí Jan Skřivánek. Anna Pulkertová pak připomíná případ zesnulého Jána Mančušky, který se dlouhodobě pohybuje na předních příčkách J&T

Banka Art Indexu. Jeho raný obraz s názvem Abstraktní malba z roku 1997 se vyšplhal na 480 tisíc, což představuje aukční rekord pro tohoto tvůrce.

Zajímavou událostí loňského roku se stala zářijová Pop-up výstava vybraných umělců J&T Banka Art Indexu. Podle informací Artplus se prodala asi pětina vystavených děl a reakce zúčastněných galerií byly vesměs pozitivní. Zároveň se daří českým galeriím na zahraničních veletrzích. Když se například Hunt Kastner na jaře účastnil Art Basel v Hongkongu, New York Times přinesly obsáhlý profil Anny Hulačové. ■

Musí být umění krásné? Na otázky odpovídá hravá kniha z edice Magnus Art

Jak by asi vypadal rozhovor Vincenta van Gogha s Andym Warholem? Můžeme se smát v galeriích? A může si umělec skutečně dovolit úplně všechno, nebo i umění má nějaké nepřekročitelné mantinely?

Na tyto a řadu dalších otázek dává odpověď krásná kniha *Proč umění?*, na jejímž vzniku se podílela celá řada autorů z Česka, Slovenska, Maďarska či Německa. Jsou součástí mezinárodního kolektivu nazvaného poněkud provokativně *Máte umělecké střevo?*, který se snaží pomáhat lidem každého věku kultivovat v sobě lásku ke krásnu.

„S lidmi, kteří chtějí vzrušující svět umění v sobě objevovat, se už řadu let setkáváme při společných aktivitách. Mezinárodní platforma *Máš umělecké střevo?* podporuje hledání „uměleckého střeva“ mezi nejmenšími dětmi, u studentů středních škol stejně jako u seniorů, návštěvníků v galeriích nebo naopak na místech, která toho mají s galerijním prostředím společného jen málo,“ uvádějí autoři knihy. „Jedním ze způsobů naší komunikace je i tato publikace. Pokládáme si v ní otázky, které jsou stejné, ať už navštívíte galerii v Drážďanech, Praze, Brně, Bratislavě, nebo Budapešti. A vlastně kdekoliv na světě. A nabízíme na ně odpovědi. Ty rozhodně nejsou vyčerpávající. Naopak, jsou krátké. Mají otevřít

naznačené téma a směr, kudy hledat odpovědi. Víme, že pro zvědavé a kreativní čtenáře není víc třeba,“ dodávají.

A je tomu opravdu tak. Kniha se dotkne celé řady problémů a otázek spojených s uměním, životy umělců i trhu s uměleckými díly. Věnuje se tvorbě umění, jeho recepci, jednotlivým technikám.

Na přípravě obrazové a typograficky moderní a hravé publikace se podíleli odborníci z významných galerií, jako jsou Národní galerie Praha, Centrum současného umění DOX, Moravské galerie, Slovenská národná galéria Bratislava, Ludwig muzeum Budapešť či Státní umělecké sbírky Drážďany. Právě z těchto institucí pak pochází i většina obrazového materiálu a příkladů pro jednotlivé odpovědi na palčivé otázky.

Čtenáři se seznámí s umělci, jejichž jména jim nejsou tak úplně cizí, ale možná o jejich tvorbě zatím mnoho nevědí: například s uznávaným českým konceptualistou Jiřím Kovandou, provokatérem Aj Wej-wejem či legendou světové performance Marinou Abramovićovou.

Kniha vychází v edici Magnus Art, kterou vytváří J&T Banka. „Proč tuto knihu, celou edici a současně umění vůbec podporujeme? Protože umění je inspirace. Protože rozšiřuje obzory. Protože učí vnímat svět jinak. Protože může být zajímavou investicí. Nejen finanční. Protože kultivuje společnost. Protože se váže k elitám,“ vysvětluje mluvčí J&T Banky Monika Veselá.

Kromě odpovědí na již zmíněné otázky ohledně umění pak kniha funguje také jako pozvánka do galerií v Česku a nejbližším okolí. Čtenář díky knize zjistí, že jen pár

kilometrů od našich hranic můžete vidět například Raffaelovu Sixtinskou madonu, že v našem nejbližším okolí pulzuje čilý umělecký ruch a vystavují tu největší jména současného umění. A totéž platí i pro české a moravské galerie.

Součástí knihy je i stylizovaná cestovní mapa po zúčastněných muzeích a galeriích, která vám zabere celkem zhruba deset hodin. No, řekněte sami, nestojí za to těch pár hodin investovat? Zážitky, které se vám díky takové cestě naskytanou, nelze vyjádřit penězi ani časem. ■